

“YATIRIMLARIMIZLA SEKTÖRE LİDERLİK ETMEYE DEVAM EDECEĞİZ”

İŞ HACMİ, ÜRÜN/HİZMET YELPAZESİ VE PAZAR PAYI İTİBARIYLA SEKTÖRÜNÜN EN BÜYÜK ÖZEL KURULUŞU OLAN TOROS TARIM, GÜBRE ÜRETİMİ ALANINDA TÜRKİYE'DEKİ TOPLAM KURULU ÜRETİM KAPASİTESİNİN YÜZDE 38'İNE SAHİP. ŞİRKET GEÇEN YIL, AZOTLU GÜBRENİN GEÇİCİ OLARAK YASAKLANMASIYLA, 2015'TEN 2016'YA İHRACAT PERFORMANSINI ÖNEMLİ ÖLÇÜDE ARTIRDI

Faaliyetlerini Toros Tarım markası ile sürdüren Tekfen Tarımsal Sanayi Grubu, iş hacmi, ürün/hizmet yelpazesi ve pazar payı itibarıyla sektörünün en büyük özel kuruluşu. Temelleri 1974 yılında atılan Toros Tarım, odayında tarımsal faaliyetlerin yer aldığı çok sayıda hizmet ve faaliyeti bünyesinde bulunduyor. Şirket 2015 yılında, Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşları arasında 62'nci sırada kendisine yer bulmasıyla da farkını ortaya koyuyor. Gübre üretimi Ceyhan, Mersin ve Samsun'daki üç fabrikada gerçekleştirilen Toros Tarım, bu alanda pazar lideri. Türkiye'deki toplam kurulu üretim kapasitesinin yaklaşık yüzde 38'ini elinde bulundurduklarını aktaran Toros Tarım Genel Müdürü Hakan Göral, 2016 yılında azotlu gübrenin geçici olarak yasaklanmasıyla, 2015'ten 2016'ya ihracat performanslarını önemli ölçüde artırdıklarını ifade ediyor. Göral, hem yatırımlarından hem de projelerinden bahsederken, sorularımızı şu şekilde yanıtlıyor:

► **Faaliyet gösterdiğiniz sektörde Türkiye'de ve dünyada imza attığınız ilkler hakkında bilgi verir misiniz?**

Toros markasıyla, bugün Türkiye'nin en büyük özel sektör tarım sanayi kuruluşuyuz. 2015 yılında Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşları arasında 62'nci sırada yer aldık. Toros Tarım olarak, gübre üretimi alanında Türkiye'deki toplam kurulu

TOROS TARIM

**"2017 YILINDA
GÜBRE ALANINDAKİ
ÇALIŞMALARIMIZA EK OLARAK,
AR-GE ÇALIŞMALARIMIZ DA
BÜYÜK BİR HIZLA SÜRÜYOR.
MERKEZİMİZDE BİYOTEKNOLOJİ
KONUSUNDA ÜLKEMİZ GEN
KAYNAKLARINA SAHİP
ÇIKARAK, TOHUM ISLAHINDA
ÇALIŞMALARIMIZA DEVAM
EDECEĞİZ"**

üretim kapasitesinin yüzde 38'ine sahibiz. Hem üretim kapasitesi, hem de pazar payı itibarıyla sektörümüzün lideriyiz. Klasik gübrelerin yanında suda eriyebilen özel gübreleri de ürün grubu içinde bulunduyor ve ağırlıklı olarak iç piyasada çiftçinin her türlü gübre ihtiyacını tek elden karşılamayı hedefliyoruz.

► **Tarımda özellikle hangi faaliyet alanlarında varlık gösteriyorsunuz?**

Tarımsal faaliyetlerin yanı sıra faaliyet alanlarımızı üç ana başlıkta toplamak mümkün. Gübre üretimi ve pazarlaması başta olmak üzere, tohumculuk, teknotarım

ve fidecilikten oluşan tarımsal faaliyetler; Ceyhan ve Samsun'da gruba ait iki limanda verilen terminalcilik hizmetleri; serbest bölge ve akaryakıt istasyonları işletmeciliği üç ana faaliyet alanını oluşturuyor.

► **Gübre alanında Toros Tarım'ın gücü biliniyor. Türkiye'de şirket olarak nerelerde bulunuyorsunuz?**

Toros Tarım olarak 35 yıldır tarımın içindeyiz, 800 bayimiz ve 400 sözleşmeli dağıtıcı ile ülkemizin dört bir yanındayız. Mersin, Ceyhan ve Samsun'daki üç tesisimizde, ülkemizin toplam gübre üretiminin yaklaşık yüzde 30'unu sağlıyoruz. 2015 yılında 350 milyon dolarlık bir yatırımla, Samsun tesisimizi modernize edip, sülfürik asit ve fosforik asit üretim fabrikalarımızı, 30 MW enerji üretim tesisini işletmeye aldık. Bu tesiste tamamen kimyasal reaksiyon ile üretilen elektrik enerjisi Samsun üretim tesisi ihtiyacını tamamen karşıladığı gibi fazlası da şebekeye verilerek ülkenin enerji ihtiyacına katkıda bulunuyor. Böylece ülke ekonomisine çifte yarar sağlamayı hedefliyoruz.

► **2016'da faaliyet gösterdiğiniz sektörde hem Türkiye'de hem de globalde hangi alanlara odaklandınız? Bu bağlamda gelecek için yeni atılımlar da söz konusu mu?**

Dünya gübre sektöründeki dinamiklere göre, ihracat potansiyelini her zaman gözetilen bir kurum olan Toros Tarım, 2016 yılında azotlu gübrenin geçici olarak

yasaklanmasıyla, 2015'ten 2016'ya ihracat performansını önemli ölçüde artırdı. Bu durum bir anlamda, sektör için kritik bir dönemden geçerken ihracat potansiyelimizin de farkına varmamızı sağladı. Süreci başarıyla yönettiğimizi söyleyebiliriz. Bunun yanında yakın gelecekte tarımda yatay entegrasyon ile Toros Tarım'ı tarımsal girdi dışında, bizzat tarımsal üretimde de görebiliriz.

► **Ar-Ge alanında yatırım ve çalışmalarınızdan kısaca bahsedebilir misiniz?**

Mevcut tarımsal yapımızı Ar-Ge ile genişletmek temel hedeflerimizden. 2004 yılında Toros Tarım bünyesine katılan teknotarium uygulama merkezi Agripark'ta bugün, Biyoteknoloji Merkezi, Tohum Kalite Laboratuvarı, Üretim Seraları, Tarla Bitkileri Proses ve Depolama Ünitesi bulunuyor. Türkiye'nin ilk ve sayılı teknotarium merkezlerinden biri olan Agripark'ta doku kültürü yöntemiyle hastalıklardan arındırılmış tohum ve fide üretimi yapılarak kaliteli, yüksek verimli ve sağlıklı tohum sunuluyor. Agripark'ta özellikle hastalıklar nedeniyle büyük verim kayıplarının yaşandığı patates tohumluğu üzerinde çalışmalar yapılıyor. Patates dışında, yine doku kültürü yöntemi ile Türkiye'de endemik Anamur muz fidanı da üretiliyor. Dünya nüfusunun sürekli olarak arttığı, buna karşılık tarım arazilerinin giderek azaldığı gerçeğiyle karşı karşıya olduğumuz günümüzde, Agripark'ta ileriye yönelik olarak, verimlilik odaklı birçok tohum ve bitkilerde araştırmalar da devam ediyor.

► **Geçtiğimiz dönemde buğday üzerine bir proje geliştirmek için düğmeye basmıştınız. Bugün itibarıyla orada hangi noktaya geldiniz?**

Toros Tarım'ın ülkemiz tarımına çok önemli bir katkısı olacağı diğer bir proje, bahsettiğiniz gibi buğday üzerine. Türkiye'nin geleneksel olarak buğday ekimi yapılan bölgelerindeki koşullara uygun türlerin ıslah edilerek geliştirilme-

TOROS TARIM GENEL MÜDÜRÜ HAKAN GÖRÖL

"FAALİYET ALANLARIMIZI 3 BAŞLIKTA TOPLAMAK MÜMKÜN. BUNLARDAN İLKİ TARIMSAL FAALİYETLER, DİĞER İKİSİ TERMİNALCILIK HİZMETLERİ VE SERBEST BÖLGE AKARYAKIT İSTASYONLARI İŞLETMECİLİĞİ"

si amacıyla 2013 yılında başlayan proje ile Toros Tarım, Türkiye'ye özgü buğday çeşitlerinin geliştirilmesi için çalışıyor. Anadolu'nun zengin biyoçeşitliliğini bir kaynak olarak değerlendiren merkezde, TÜBİTAK tarafından da desteklenen bu proje ile Anadolu'da tarihsel geçmişe sahip ancak yabancılaşmış yerel buğday genlerinin susuz tarıma uygun olarak geliştirilmesi amaçlanıyor.

► **Toros Tarım olarak hangi yeni yatırımları ve projeleri hayata geçirdiniz?**

2015 yılı sonunda tamamlanarak devreye soktuğumuz 350 milyon dolar tutarındaki yatırımla, Tekfen tarihindeki en büyük yatırımı gerçekleştirerek tarımsal sanayi alanındaki varlığımızı güçlendirdik. Bu sayede, hammadde tedarikinde ithalat bağımlılığını en aza indirdik. Yapılan bu yeni yatırımla, ara mamul ithalatı önemli ölçüde azaltulacak ve ithalata bağımlılıkta yılda 88 milyon dolarlık azalma sağlanacak. Cari açık probleminin çok önemli olduğu ülkemizde bu yatırımın çok önemli bir gelişme olduğunu düşünüyoruz. Bundan önce Samsun Üretim Tesisi'nde kullanılan yıllık 350 bin ton sülfürik asidin tamamı yurt dışından temin ediliyordu.

350 MİLYON DOLARLIK YATIRIMIN ARDINDAN, DOĞALGAZ İHTİYACINIZIN NE KADARINI KARŞILAYACAKSINIZ?

Yeni yatırım tam kapasite çalışmaya başladıktan sonra üretilen 725 bin ton sülfürik asitle Samsun Üretim Tesisi'nin tüm ihtiyacı karşılandığı gibi, artan miktarla Ceyhan'daki üretim tesisimizin de sülfürik asit ihtiyacı karşılanacak. Böylelikle önemli enerji tasarrufu elde edilecek.

Doğalgaz veya fosil yakıt ithalatına gerek kalmadan, tamamen kimyasal reaksiyon ile üretilen temiz enerji, ülke ekonomimize elektrik üretiminden yılda 16.7 milyon dolar, doğalgaz ithalatındaki azalmadan dolayı da 5.3 milyon dolar fayda sağlayacak.

Enerji tasarrufu ve ara mamul madde ithalatındaki azalma bir bütün olarak ele alındığında, yeni yatırımımız ile cari açığa yaklaşık 110 milyon dolar pozitif katkı sağlamayı planlıyoruz.